

EDITORIAL

Batuan kag paslawon ang mga opensiba sang kaaway

Sa handum nga pungan ang pagsaulog sang anibersaryo sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa Marso 29, isa naman ka koordinado nga opensiba sang mga operasyong kombat, saywar, pagpamigos sa masa kag pataratas nga pagpamomba ang ginalunsar sang Armed Forces of the Philippines (AFP) kag Philippine National Police (PNP) sa mga prenteng gerilya sa nagkalainlain nga bahin sang pungsod.

Sa pihak sang tuman kalala nga krisis sa ekonomya kag pangabuhian sang masa, binilyon nga piso nga pondo ang pagausikon sa magasto kag napun-an sang korapsyon nga mga operasyon sang AFP kag PNP. Nagalalaway ang mga pasista sa paggamit sang ila bag-o nga mga helikopter, *drone*, eroplano panggera, pusil, kanyon, mga bomba kag linibo nga mga tropa agud kugmaton ang bilog nga pumuluyo sa ila armadong gahum.

Pareho sang Disyembre, wala-pulos nga nagalaum ang National Task Force to End Local Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC) kag ang AFP kag PNP nga mapungan

nila ang pagdumdom sang mga rebolusyonaryong pwersa kag pumuluyo sa anibersaryo sang PKP. Paagi sa muklat nga pag-atubang sang mga yunit sang BHB sa daku nga operasyon sang AFP, natigayon nila nga makalikaw sa mga depensibong inaway kag dulaan ang kaaway sang target sa ila operasyong kombat kag pagpamomba. Bunga sini, relatibo gamay ang naagum nga kadalagan sang AFP sa pihak sang todo nga nasyunal nga opensiba sini kumparar sang Marso 2020. Mas malahalon, sining Enero, nakalunsar ang mga yunit sang BHB sa nagkalainlain nga rehiyon sang mga taktikal nga opensiba batuk sa mga kapoy kag

kulang na sa suplay nga tropa sang kaaway nga napaslawan sa ila opensibo nga operasyon antes sila magbalik sa ila kampo. Umpisa sa pagbukas sang 2021, napabilin sang BHB ang relatibo manubo nga tantos sang mga depensibong inaway kumparar sa kadamuon sang ginlunsar nga taktikal nga opensiba.

Agud makalikaw sa mga depensiba kag makuha ang inisyatiba para sa paglunsar sang mga taktikal nga opensiba, dapat ipabilin nga mataas ang lebel sang disiplina pangmilitar sang tanan nga yunit sang BHB kag sige-sige nga magpakasampaton sa mga pamaagi nga gerilya para makalikaw sa paniktik sang kaaway gamit man ang mga *drone* o mga espia. Dapat hugot nga bantayan ang hulag sang mga kaaway kag basahon ang mga opensibo nga plano sini. Samtang ginapili sang BHB ang mga inaway nga ginasudlan sini, dapat permi man nga handa ang mga yunit

sini nga epektibo nga atubangon ang mga inaway nga dala sang kaaway.

Kadungan sini, dapat magplano sang mga taktikal nga opensiba batuk sa nahamulag nga mga tropa sang kaaway, mga *tactical outpost*, linya sa suplay sang kaaway kag iban pang mahumok nga target. Malahalon man nga target sang mga taktikal nga opensiba ang mga helikopter, *drone*, eroplano kag iban pang kagamitan pangkahanginan sang AFP. Dapat pilion sang BHB ang pinakasanto nga lugar, oras kag kahigayunan para sa paglunsar sang mga taktikal nga opensiba.

Dapat sige-sige nga pabaskugon ang suporta sang baseng masa para sa hangaway sang banwa labi na sa atubang sang wala-untat kag ginapadugay nga mga operasyon sa idalom sang Retooled Community Support Program (RCSP) sang AFP nga tabon para sa paggarison sa mga baryo para tapnaon ang masa kag ihumulag sila sa hangaway. Dapat indi pagtugutan nga mautod ang angut sang hangaway kag sang masa, sige-sige nga pabaskugon ang mga rebolusyonaryo nga organisasyong masa kag pagpasulong sang mga

paghimakas agraryo para sa interes sang masa. Dapat magpakasampanton sa paggamit sang nagkalainlain nga porma sang paghulag kag pagpamatuk sang masa sa presensya militar katuwang ang armadong paghimakas sang hangaway kag mga yunit milisya. Magsalig sa malapad kag madalom nga suportang masa para sa paniktik, sa pagsiguro sang suplay kag pagtuwang sa mga yunit sang BHB sa pagsulong sang malaparan nga pagpakig-away gerilya.

Kadungan sang sige-sige nga pagpakig-away sa mga malig-on nga base, dapat padayon nga palaparon ang teritoryo nga ginahulagan sang mga yunit sang BHB. Dapat palaparon ang mga pangmasang paghimakas, tukuron ang mga organisasyon kag palaparon o buksan ang bag-o nga prenteng gerilya. Paagi sa sige-sige nga pagpalapad, mahimo naton nga dulaan sang pokus ang kaaway, hitaron ang iya pwersa kag hatagan sang mas malapad nga ligwa para sa opensibo nga inisyatiba sang hangaway sang banwa.

Paliwat-liwat nga napaslawan ang AFP kag si Duterte sa tuig-tuig nga deklarasyon nga dugmukon ang

BHB. Hayag nga paltik ang wala-untat nga saywar kag mga kampanya sang “pagpasurender”. Baliskad sa propaganda sang kaaway, padayon nga nagaagum ang BHB sang madalom kag malapad nga suporta halin sa masang mangunguma sa kaumahan bangud sa pagsulong sang ila mga paghimakas para sa tunay nga reporma sa duta kag batuk sa tanan nga porma sang pagpamigos kag pagpanghimulos. Padayon nga nagaserbisyo ang BHB bilang giya kag katuwang sang masa nga mangunguma samtang ginalunsar nila ang mga paghimakas para sa reporma nga agraryo. Padayon sini nga ginatungdan ang katungdanan sa produksyon kag hilikuton sa ekonomya, edukasyon, ikaayong lawas, kultura kag mga halambalanon pangbaryo.

Pareho sa mga nagtaliwan nga kahigayunan, ang anibersaryo sang hangaway kag sang Partido ginadumdom sa paagi nga nagasanto sa kahimtangan. Sa mga lugar nga wala sang mga operasyon militar, nakati-pon ang masa sa mga likom nga asembleya sa baryo o bukid. Sa mga lugar nga ginadumog sang nagaoperasyon nga tropa sang kaaway, nagalunsar sang mga gamay nga pagtilipon ang masa kag mga Pulang hangaway. Gamay man o daku, wala nabuhinan ang signipikansya sang pagdumdom sa adlaw sang pagtukod sang BHB para dumdomon ang mga baganihan kag martir sang banwa, isaulog ang mga naangkon, tumuron ang mga kahinaan kag dugang nga magpakalig-on para pas-anon ang mga mabug-at nga katungdanan sa pagsulong sang inaway banwa.

Ang subong nga kahimtangan sang inaway may katuwang nga grabe nga sakripisyo sa bahin sang hangaway sang banwa. Kinahanglanon ang mga ini para mapabilin ang mga pwersa sang BHB, mapadalom ang suporta sang pumuluyo, kag mapangapinan ang mga organisasyong masa kag palaparon ang erya sa operasyon sang BHB. Kinahanglanon ang mga sakripisyo nga ini para isulong ang handum sang pumuluyong Pilipino para sa pungsodnon nga demokrasya. AB

Tuig LII No. 5 | Marso 7, 2021

Ang *Ang Bayan* ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles. Nagabaton ang *Ang Bayan* sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyonsa ikauswag sang aton pahayagan.

@prwc_info

cppinformationbureau@gmail.com

Kaundan

Editorial: Pamatukan kg paslawon ang mga opensiba sg kaaway	1
Hilikuton rekoberi sa tunga sg pandemya	3
PNP, gin-ambus sg BHB-Sorsogon	3
BHB-EV, nagasalig nga mapaslawan ang AFP	4
<i>Crackdown</i> sa Southern Tagalog	4
Atake sa mga tagapangapin sg mga Tumandok	4
Kalakasan sa mga Moro	5
5 sibilyan, ginpatay sa Bicol	5
Wala sg inosente	5
Ang pulitika sg bakuna	6
Pagpang-alang-alang sa pagpabakuna	7
Kasiguruhan sa ekonomya sg kababainhan	7
Binilyon nga kita sg mga telco	9
Imperyalista nga pamulitika ni Biden	9
Industriya sg papel sa bibi sg pagbagsak	10

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas

Hilikuton rekoberi sa tunga sang Covid-19 kag atake sang kaaway

Sa tunga sang maikit nga deployment sang kaaway kag wala-untat nga nakapokus nga operasyon militar sa isa ka prenteng gerilya sa Timog Katagalugan, nakapursiger ang Bagong Hukbong Bayan (BHB) nga maglunsar sang hilikuton rekoberi sa Maro.

Halos isa ka dekada nga ginba-yaan sang mga kaupod ang Maro. Sa Maro ginpundar ang una nga binhi sang rebolusyon sa lugar. Nakapatuhaw diri sang mga katapu sang rebolusyonaryo nga organisasyong masa kag mga Pulang hangaway kag kumander. Bangud diri, pila ka tuig nga ginpokusang sang kaaway ang Maro para waskon ang ila paghiliusa. Nagdeploy diri sang mga detatament sang CAFGU kag nagbuhi sang mga grupo nga paramilitar kag *vigilante*. Sang maglapnag ang pandemya nga Covid-19, nagtukod man sang mga tsekpoynt sa mga kalsada.

May mga pagtinguha nga balikan ang Maro apang malawig nga panahon nangin alagyan lang ini sang BHB pakadto sa ibang erya. Bunga sang pagsunod sa kahublagaan sa pagpanadlong kag kinahanglanon para sa mas malapad nga base sang prenteng gerilya, determinado nga ginbalikan sang BHB ang Maro.

Kulang sa ihibalo sa lugar, te-reyn kag masa ang yunit sang BHB nga gindeploy sa lugar. Apang puhunan nila ang manggaranon nga rebolusyonaryo nga kasaysayan sang Maro para mapangahas nga sudlon ang maikit nga deployment sang kaaway kag kadtuan ang masa.

Gilayon nga ginhibalo sang yunit ang kahimtangan sang masa sa Maro. Bangud sa krisis sang pandemya nga Covid-19, nakaagi ang masa sang grabe nga kabudlayan kag kawad-on sang pangabuhian. Madamo nga mga imol nga mangunguma kag mamumugon sa uma ang indi makagwa para magpangita sang trabaho bangud sa militarista nga *lockdown*. Kadam-an sa mga mangunguma wala sang kaugalingon nga duta kag napaidalom sa partehan nga 60-40 pabor sa agalon nga mayduta.

Sa una nga bulan sang yunit

sang BHB sa Maro, naglunsar sila sang kampanya nga sanitasyon kag edukasyon bahin sa Covid-19. Naghatag sila sang libre nga tsek-ap kag iban pang serbisyo medikal sa masa. Ginbuligan man nila ang mga bata sang masa nga mangunguma sa pag-sabat sang modyul. Ginatudluan nila ang mga tagadiri sa paggamit sang selpon kag *internet* para sa *flexible learning*. Nagbulig man ang yunit sa hilikuton nga produksyon sa erya.

Ang pagtuwang sang BHB sa pang-adlaw-adlaw nga hilikuton kag palas-anon sa tunga sang Covid-19 naghatag sang ligwa para makapamag-an sa mga problema kag mapahalag ang mga residente sa lugar. May ara sila sang panahon para sakdagon ang BHB nga bug-os sa

tagipusuon nila nga ginasuportahan. Lakip sa ila nga ginhimo ang paglikaw sa yunit sa mga operasyon militar kag paggiya pakadto sa luwas nga lugar.

Sang makabaton ang yunit sang mandu nga maglunsar sang aksyong militar, gilayon nga nagbunga ang pagpursiger sa hilikuton masa. Sa bulig sang masa, natago ang ila nga presensya sa mga nag-operasyon nga mga suldado kag nalunsar ang madinalag-on nga opensiba batuk sa kaaway nga may kulang duha ka kilometro ang kalayuon sa isa ka tsekpoynt sang militar kag pulis.

Indi nangin upang ang maikit nga deployment sang kaaway o kulang sang ihibalo sa lugar para liwat balikan ang masa sa mga erya nga rekoberi. Pagkatapos ang una nga bulan sa hilikuton nga rekoberi sang yunit sang BHB, nagsaulog ang pumuluyo sang Maro bangud liwat nila nga naupod ang BHB. AB

PNP, gin-ambus sang BHB-Sorsogon

TATLO KA PULIS ang pilason sa ginhimo nga ambus sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Sorsogon sa Barangay Putiao, Pilar sang Pebrero 22. Isa sini si MSgt. Osmer Edwin Apa.

Ang aksyon nga ini sabat sang BHB sa mga krimen sang PNP sa masa nga Sorsoganon. Tampok diri ang pagmasaker sa lima ka mangunguma sa Dolos, Bulan sang nagligad nga tuig kag pagpatay kay Michael Bagasala, anay Pulang hangaway. Ang mga operasyon nga ini tulod sang lokal nga programa nga kontra-insurhensya sang Regional Task Force Katoninongan asin Kauswagan.

Misamis Occidental. Gin-ambus sang BHB ang mga tropa sang 10th IB sa Barangay Lampasan, Don Victoriano sang Enero 30. Lima ka suldado ang napatay.

Surigao del Sur. Patay si Darwin Suazo, aktibo nga elemento sang CAFGU sa pag-ambus sang BHB sa Hitaob, Barangay Awasian, Tandag City sang Pebrero 3.

BHB-EV, nagasalig mapaslawan ang dedlayn sang AFP sa Samar

Nagasalig ang Bagong Hukbong Bayan-Eastern Visayas (BHB-EV) nga liwat mapaslawan ang panibag-o nga dedlayn sang 8th ID nga “dugmukon” ang tatlo ka prenteng gerilya sa rehiyon sa ikaduha nga kwarto sang 2021, kag ang ikaapat antes matapos ang termino ni Rodrigo Duterte.

Sa report sini subong nga bulan, ginsiling sang BHB-EV nga nagalabot na sa 18 batalyon pangkombat sang Armed Forces of the Philippines (AFP) kag Philippine National Police (PNP) ang nagaoperasyon sa rehiyon. Ini na ang pinakadamo nga konsentrasyon sang tropa sang estado sa kasaysayan sang lugar. Indi magnubo sa 15 banwa ang pokus subong sang mga operasyong kombat. Lakip diri ang Southern Leyte, Leyte kag Biliran nga daan na gindeklarar nga “libre sa insurhensya”.

Sang Pebrero nagdeploy man sang 226 ka tropa sang PNP-Special Action Force. Maluwas sa mga ini may 86 detatsment sang CAFGU nga nagalapta sa rehiyon. Nagagamit ang AFP diri sang mga eroplano panggera, helikopter kag *drone*.

Sa atubang sini, sige-sige nga nakaagum sang mga kaswalti ang AFP kag PNP. Sang Pebrero 13, duha ka tropa sang PNP-SAF ang napatay sa aktibong depensa sang Rodante Urtal Command sa Ginagdanan, San Roque, Northern Samar.

Makaligad ang duha ka adlaw, ginambus man sang pareho nga yunit sang BHB ang 43rd IB sa Barangay Cagbigajo, Pambujan sang amo nga prubinsya.

Sang Pebrero, indi magnubo sa apat ka opensiba ang nalunsar sang BHB batuk sa mga nagaoperasyon ng tropa sang AFP sa bawnderi sang Samar kag Eastern Samar.

Wala man nagadulot ang kampanya sang pilit nga pagpasurender sang AFP. Gin-ako mismo sang 19th IB nga “nagabalik” man sa pagpultaym ang pila ka “surenderi”. Ginhambal ini sang kumander sang yunit militar pagkatapos ang isa ka seremonya nga pagpasurender sa Matuginao sang Pebrero. AB

Crackdown sa Southern Tagalog: 5, patay, 8 gin-aresto

LIMA ANG GINPATAY kag walo ang gin-aresto sa ala-Tokhang nga mga operasyon sang pulisya kag militar sa Southern Tagalog umpisa Marso 4. Kaagahon ginhimo ang mga operasyon nga ini.

Ginpatay sang mga pulis si Emmanuel Asuncion, lider sang Bagong Alyansang Makabayan (Bayan)-Cavite sa hedkwarters sang mga mamumugon nga iya ginadayunan sa Dasmariñas, Cavite sang Marso 7.

Kadungan sini, gindukot sang mga pulis ang mag-asawa nga sanday Ariel kag Chai Evangelista, mga istap sang UMALPAS KA, upod ang ila 10-tuig nga anak sa Nasugbu, Batangas. Ginpatay ang mag-asawa samtang nakapalagyo ang ila nga anak. Nareport man ang pagpatay sang mga pulis sa aktibista nga sanday Michael Dasigao kag Mark Lee Bacasno sang Sikkad-K3 sa Montalban, Rizal.

Sa pareho nga adlaw, nagasulunod nga gin-aresto sang mga pulis sanday Steve Mendoza sang Olalia-KMU kag Elizabeth Camoral sang Bayan-Laguna sa Cabuyao, Laguna; kag Nimfa Lanzanas sang Kapatid-Southern Tagalog sa Calamba.

Duha ka lider mangunguma ang gin-aresto sa Montalban, Rizal, kag isa pa nga tumandok nga Dumagat sa Tanay. Ginreyd man ang balay ni Lino Baez sang Bayan-Batangas sa Sto. Tomas, pero wala siya didto gani wala siya maaresto.

Sang Marso 4, nagasulunod nga gin-aresto sanday Ramir Corcolon, myembro sang pungsodnon nga konseho sang Courage, sa San Pablo, Laguna; kag Arnel Laguinas, anay unyonista sa pabrika sang Honda, sa Sta. Rosa.

Ang mga mandamyento nga gingamit sa mga operasyon nga ini ginpagwa nanday Laguna Judge Divinagracia Bustos-Ongkeko, Manila RTC Judge Jose dela Rosa, kag Manila RTC Judge Jason Zapanta. Si Dela Rosa man ang nag-isyu sang mandamyento nga gingamit sang mga pulis nga nagmasaker sa siyam ka lider sang Tumandok sa Panay sang Disyembre 2020.

Atake sa mga tagapangapin sang mga Tumandok

BRUTAL NGA GIN-ATAKE sang mga ahente sang estado ang duha nga tagapangapin sang mga Tumandok sining nagligad nga semana.

Ginluthang kag napatay sang nagpakilala nga mga pulis sang Pebrero 28 si Julie Catamin sa Malitbog, Tapaz, Capiz. Si Catamin kapitan sang Barangay Roosevelt sa amo nga banwa. Ginbuyagyag ni Catamin nga gintaman sang mga armas kag eksplosibo ang balay sang apat ka residente sang iya barangay sang Disyembre 2020. Kadungan sang insidente nga ini ang pagmasaker sa siyam nga mangunguma nga ginatawag Tumandok 9.

Sang Marso 3, ginbuno sa ulo kag likod sang duha nga indi kilala nga lalaki si Atty. Angelo Karlo Guillen sa Gen. Luna St., Iloilo City. Si Guillen ang abugado sang mga pamilya sang mga Tumandok kag mangunguma nga gin-aresto sa Capiz kag Iloilo sang Disyembre 2020. Lakip man siya sa mga abugado sang mga nagpasaka sang petisyon batuk sa Anti-Terror Act (ATA). Nagtindog siya nga pangkabilugan nga sekretaryo sang National Union of People’s Lawyers-Panay.

Kalakasan sa mga Moro sa tabon sang “gera kontra-terorismo”

Bisan sa tunga sang pandemya, sige-sige nga nagasabwag ang rehimeng Duterte sang kakugmat sa mga komunidad sang mga Moro sa tabon sang “gera kontra-terorismo”. Umpisa Disyembre 2020, linibo ka pamilya ang nagbakwit dulot sang pagsalakay sang pwersa sang Armed Forces of the Philippines (AFP) sa ila nga mga komunidad sa kuno mga operasyon paglagas sa “nabilin nga pwersa” sang Bangsamoro Islamic Freedom Fighters (BIFF), Abu Sayyaf kag gamay nga grupo nga ginaangut sang rehimen kag US sa “ISIS.” Indi magnubo sa anom nga menor de edad kag isa ka nagabusong ang napatay dulot sang mga operasyon nga ini.

Lanao del Sur. Tatlo ka paman-on ang napatay samtang isa ka nagabusong ang nararong sang salakayon sang mga elemento sang 5th IB ang Moro Islamic Liberation Front Extension Camp, sa Amai Manabilang sang Pebrero 20. Ginkanyon kag gin-istraping sang mga suldado ang komunidad sa sulod sang 15 minutos.

Sang Pebrero 4, ginbomba man sang 55th IB ang mga komunidad sa Alonganang kag Buayan, Datu Piang bangud may nakit-an kuno diri nga mga katapo sang BIFF kag Dawlah Islamiyah.

Basilan. Sang Enero 29, masob-

ra 40 pamilya ang nagsaylo sang salakayon sang mga pwersa sang AFP ang ila nga komunidad sa Barangay Bohebeca, Tipo-tipo. Isa ang nareport nga napatay samtang isa ang pilason.

Sa Barangay Seronggonon, may ara man 200 pamilya nga nagbakwit sang Enero 12 sang mag-atake ang Joint Task Force Basilan sa ila nga komunidad.

Maguindanao. Duha ka bata ang malala nga napilasan sa pagpamomba sang 57th IB sa Sambulawan, Datu Salibo sang Disyembre 13, 2020. Nagtaliwan na ang isa sa mga biktima sang Pebrero 14.

Ginbomba kag gin-istraping man sang 57th IB kag 2nd Mechanized Battalion ang mga residente sang Barangay Pusaw sa Shariff Saydona Mustapha sang Disyembre 15. Napatay sa insidente si Rabea Damada Lakim nga sadto pito ka bulan nga nagabusong. Nagresulta ang mga pagpamomba sa pagbakwit sang 1,500 pamilya.

Sang Enero 30, masobra 600 pamilya ang nagsaylo bangud sa inaway sa tunga sang BIFF kag AFP sa Tapatan, Barangay Kitango, Datu Saudi Ampatuan.

Sulu. Sa Patikul kag Jolo, indi magnubo sa 12 kababainhan nga Moro ang gin-aresto sa duha ka insidente sang pagpanghalughog sang Oktubre 10, 2020 kag Pebrero 19 bangud potensyal kuno sila nga mangin *suicide bomber*. Lakip sa ila ang mga iloy nga may gamay nga lapsag. Gintumod sila nga mga balo, asawa kag anak kuno sang mga lider sang Abu Sayyaf. AB

5 sibilyan, nagasulunod nga ginpatay sa Bicol

LIMA KA SIBILYAN ang ginpatay sang mga suldado kag pulis sa separado nga insidente halin Marso 1 sa Camarines Norte kag Camarines Sur. Ginpagwa nila nga lunsay “nagbato” ang mga biktima kag mga katapu o tagasuporta sang Bagong Hukbong Bayan.

Tatlo ang ginmasaker sa Barangay Lanot, Mercedes, Camarines Norte sang Marso 3. Ginpanluthang sang mga pasista ang mga biktima nga sanday Enrique Cabiles, Arnel Candelaria kag Nomer Peda.

Ginpatay man sang mga suldado si Kagawad Melandro Verso sa Barangay Talobatib, Labo, Camarines Norte sang Marso 1. Ginreyd sang 70 suldado ang iya balay. Sa pareho nga adlaw, ginpatay ang isa pa ka residente sang Barangay Balogo, Pasaoc, Camarines Sur.

Pag-aresto. Sa Sorsogon, gin-aresto sang Pebrero 23 ang mangunguma nga si Salvador Magas pagkatapos mapilasan sa pagpalupok sang 22nd IB sa Barangay Marinab, Bulan.

Gin-aresto man sang Disyembre 2020 sa Barangay Lalud, Bulusan sanday Enriqueta Guelas, 62, kag Elizabeth Estilon, 41. Nagabusong si Estilon sang dakpon sang militar. Sila ang ikaduha nga bats nga ginkasuhan sang paglapas sa Anti-Terror Law.

Sa Negros Occidental, ginreyd sang gintingub nga pwersa sang 94th IB kag pulis ang tatlo ka balay sa Barangay San Antonio, Himamaylan City sang Marso 3. Gin-aresto diri ang mga mangunguma nga sanday Salvador Carpentero kag Jillian Delfin.

Wala na sang “inosente” sa idalom sang ginaproponer nga layi

MABASKOG NGA GINPAMATUKAN sang bloke nga Makabayan ang ginaproponer nga ipasar sa Kongreso sang Marso 2 nga magakakas sa basehan nga kinamatarung nga bilangon nga inosente ang isa ka indibidwal tubtub indi mapamamtud-an ang iya krimen.

Siling sini, ginakakas sang House Bill No. 7814 ang basehan nga mga proseso sang hustisya sa mga ginasuspetsahan nga nadalahig sa iligal nga droga.

Sa idalom sini, gilayon nga kabigon nga nagsala bilang protektor o nagatago ang isa ka tawo kon may kakilala siya nga nagaeksport sang iligal nga droga kag ginabuligan niya ini makalikaw sa aresto.

May sala man gilayon ang isa nga nadakpan sang resibo o anuman nga papeles nga may angut sa importasyon o eksport sini. Ang anuman nga ebidensya nga naghatag sang pondo ang isa ka kilala nga importer o eksporter sang droga sa isa ka indibidwal awtomatiko nga bilangon nga “ebidensya” batuk sa iya. Madamo pa nga iban nga probisyon nga nagkakakas sa basehan nga kinamatarung sang mga indibidwal nga mahimo imbolbado sa iligal nga droga.

Ang pulitika sang bakuna

Personal nga ginsug-alaw ni Rodrigo Duterte ang mga bakuna nga nag-abot halin sa China sa Villamor Airbase sang Pebrero 28. Sang Marso 4, nag-abot man ang halos 500,000 dosis halin sa Covax Facility sang World Health Organization (WHO). Luwas sa mga mamumugon sa ikaayong lawas, prayoridad sang rehimen nga mabakunahan ang mga suldado kag pulis. Ang Pilipinas ang pinakaulihi nga pungsod nga nakabaton sang bakuna sa Southeast Asia, bisan pa ini ikaduha sa may pinakamataas nga numero sa mga nalatnan sa rehiyon. Nag-abot ang mga ini sa panahon nga 241 milyong dosis na ang napanagtag sa 103 pungsod sa bilog nga kalibutan.

Sa datos sang Bloomberg sang Pebrero 12, 36.2% pa lang sang populasyon sang Pilipinas ang ginsakup sang mga kontrata sa suplay sang pungsod. Wala pa ni isa sa mga ini ang nag-abot sa pungsod. Sa pihak sang pag-abot sang mga bakuna, nangibabaw sa Pilipinas ang pagpangduha-duha sa pagpabakuna. May mga mamumugon sa ikaayong lawas nga nagbalibad nga magpaineksyon sang Sinovac bangud sa nabalitaan nga manubo ang epektibidad sini sa ila kubay.

Diplomasya gamit ang bakuna

Ang 600,000 bakuna nga CoronaVac nga himo sang Sinovac Biotech “donasyon” sang China sa Pilipinas. Kabahin ini sang ginatawag “diplomasya gamit ang bakuna” kag indi planado nga pagbakal sang guberno nga ginhimo nga rason para mangutang sang binilyon nga pisos. Sa baylo nga bilangon ang bakuna nga halambalanon nga makatawo, gingamit sang mga pungsod nga nagamanupaktura sini ang ila suplay para isulong ang ila katuyuan sa ekonomya, pulitika kag diplomasya. Ang “donasyon” sang China, halimbawa, may katuwang nga kundisyon nga 100,000 dosis sini igahatag sa militar. Dugang pa diri ang kontrata sa pagbakal sang dugang nga dosis, o pagsiguro sang mga proyekto o pautang, pagpadaku sang impluwensya kag iban pa.

Polisiya man sang China ang diplomasya nga bakuna sa Latin America, Africa kag iban pang pungsod sa Southeast Asia. Handa ini magpautang sang \$1 bilyon para pagbakal sa amo nga mga pungsod

sang bakuna himo sang China. Ginhimo sini nga “prayoridad” ang mga militar sang Pakistan, Nepal kag Cambodia—mga pungsod nga malapit sa ginaaway sini nga India.

Pareho sang China, naggamit man sang diplomasya nga bakuna ang Israel sa mas malaut nga paagi. Ginhatag sang pungsod ang “sobra” nga mga dosis sa mga pungsod nga hayagan nga nagasuporta sa okupasyon sini sa Jerusalem. Ini samtang ginabalibaran ang obligasyon nga hatagan sang bakuna ang pumulu-yong Palestinian sa okupado sini nga mga teritoryo. Sa subong, lampas 50% na sang populasyon sang Israel ang nabakunahan, samtang gamay nga 2,000 dosis lang ang ginhatag sini sa Palestine.

Ginpaserbi man sang India kag Russia ang himo sini nga mga bakuna sa mga katuyuan militar.

Nasyunalismo sa bakuna

Ginguba sang selektibo nga diplomasya nga bakuna ang mga pagtinguha sang WHO nga siguruhon nga indi mabayaan ang mga mamumugon sa ikaayong lawas kag bulnerable nga mga grupo sa mga imol nga pungsod. Pero una na nga naghina ang gintukod nga sentro sini, ang Covax Facility, dulot sang pagkuripon sang mga manggaranon nga pungsod sa suplay sang bakuna nga ginabansagan “nasyunalismo sa bakuna”.

Sa idalom sang “nasyunalismo sa bakuna”, 60% sang suplay sang bakuna sa kalibutan ginpareserba para lang sa 16% sang pangkalibutanon nga populasyon sang mga manggaranon nga pungsod. Suno sa

mga report, nagpareserba ang US sang mga bakuna nga apat ka beses nga mas madamo sa pumuluyo sini, ang Canada sang anum ka beses kag ang mga pungsod sa European Union sang doble sa numero sang ila mga residente.

Bangud sini, tuman kakulang ang natipon nga bakuna sang Covax Facility. Sang Disyembre 2020, 400 milyong dosis pa lang sa target nga 2 bilyon ang natipon sang pasilidad. Imbes nga bakuna, pondo ang ginpromisa sang US. Uyat sang mga kumpanyang US ang tatlo sa anum nga aprubado nga mga bakuna. Ang US man ang isa sa pinakadaku nga may ikasarang magmanupaktura. Sang sini lang, naghingyo ang Mexico sang bakuna sa US, pero hayagan ini nga ginbalibaran bangud “prayoridad sang gubynong Biden ang pumuluyong Amerikano”.

Wala man magsugot ang US nga hatagan subong sang suplay ang Pilipinas sa pihak sang pagtanyag sang rehimen sang mas mataas nga presyo sang pagbakal. Pagakumple-tuhon anay sini ang mayorya sang kaugalingon nga pumuluyo, antes magsugod nga magluwas sang bakuna sa ikaduha nga tunga pa sang tuig.

Suno sa WHO, kinahanglan nga mabakunahan ang minimum nga 60% sang pumuluyo para malab-ot ang “herd immunity” o kolektibo nga ikasarang sang populasyon nga batuan ang sakit. Bangud sa nasyunalismo sa bakuna, gintantya nga sa 2024 pa masuplayan ang kadam-an sang mga pungsod nga wala o kulang sang pagbakal sang kinahanglanon nga bakuna para malab-ot ini. AB

Pagpang-alang-alang sa pagpabakuna

LAPNAGON SA BILOG nga kalibutan ang pagpang-alang-alang kag wala sang pagsalig sa mga bakuna batuk sa Covid-19. Gindulot ini sang mga pagduda sa pangkabilugan nga kaluwasan, importansya kag epektibidad sang mga bakuna sa nagligad nga mga tuig. Sa madamo nga lugar, nakau-gat sa kasaysayan ang pagpangduha-duha sang pumuluyo sa bakuna.

Sa US, halimbawa, mas madamo nga Itom kag Hispanic ang wala sang salig sa mga bag-o nga mga bakuna kumparar sa Puti. Ini bangud sa madamo nga kahigayunan, gin-imbolbar sila sa mga eksperimento o pagtuon nga likom sa ila ihibalo. Dulot man ini sang sistematiko nga diskriminasyon sa ila sa sistema sang ikaayong lawas nga nagahuyog sa mga Puti.

Sa isa ka pagtuon nga ginhimo halin 2015 tubtub 2019, isa ang Pilipinas sa may pinakamataas nga pagpangduha-duha sa kaluwasan sang mga bakuna, ilabi na sa mga bakuna para sa mga bata. Ini dulot sang dokumentado nga mga pagpang-alang-alang sa Dengvaxia. Sa pareho nga panahon, bumagsak man ang pagsalig sa mga bakuna sa madamo nga pungsod sa Europe. Ini bisan pa nga napamatud-an nga sa aktwal epektibo kag luwas ang madamo sa mga bakuna.

Nakaangut man ang pagduda sa mga bakuna sa pagsikreto sang mga daku nga kumpanya sa parmasyutika sa ila pagpanalawsaw. Amo man ang kinaiya sang negosyo nga bakuna nga ginapauswag kag ginamanupaktura indi para sa kaayuhan sang tanan, kundi para sa kapitalista nga ganansya sang pila.

Bisan pa man, gintum-ukan sang World Health Organization nga ang importante sa gilayon amo nga maproteksyunan ang pumuluyo, labi na ang mga mamumugon sa ikaayong lawas kag mga bulnerable nga grupo, batuk sa hospitalisasyon, malala nga pagbalatian kag kamatayon. Tanan nga mga bakuna aprubado nga epektibo batuk diri. Hugot ini nga ginarekomendar sang ahensya bisan sa mga pungsod nga may nagtuhaw nga mga bag-o nga baryant. AB

EDSA 35. Masobra 500 ang nagtipon sa atubang sang Camp Aguinaldo sa Cubao, Quezon City sang Pebrero 25 para dumdumon ang ika-35 anibersaryo sang pag-alsa nga EDSA. Ginpangunahan ini sang Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) kag mga organisasyon nga pungsodnon-demokratiko. Ginlunsar man ang mga protesta sa Laguna, Angeles City, Baguio City, kag Naga City.

BakwitSchool7. Nagprotesta ang mga myembro sang Save Our Schools Network sa Quezon City sang Pebrero 22 kag Cebu City sang Pebrero 28 para ipanawagan ang gilayon nga paghilway sa pito nga ginaresto nga estudyante nga Lumad, manudlo kag datu sa Bakwit School sa Cebu sang nagligad nga bulan. Ginkundenar man nila ang pilit nga pagpapauli sa pito nga pamatan-on nga Lumad kag pagsaylo sa mga ginaresto nga wala ginpahibalo sa ila nga mga abugado kag pamilya.

DuterTUTA. Isa ka raling kilat ang ginhimo sang Marso 5 sang mga myembro sang League of Filipino Students sa atubang sang embahada sang US para kundenahon ang padayon nga pagpasilabot sang US sa pungsod.

3.5 milyong kababainhan, nadulaan sang kasiguruhan sa ekonomya dulot sang *lockdown*

SA SULOD SANG isa ka tuig nga *lockdown* sang rehimeng Duterte, nadugangan sang 3.5 milyon ang numero sang mga kababainhan nga “wala sang kasiguruhan sa ekonomya”. Halin 16 milyon sang 2019, 19.54 milyon na sila sa 2020.

Pinakaapektado ang mga mangunguma kag mamumugon nga kababainhan nga naputo sa tuman kanubo nga presyo sang ila nga mga produkto kag malaparan nga pagsira sang mga gagmay nga empresa. Kalakip diri ang 1,000 mamumugon nga kadam-an kababainhan nga ginpahalin sa pabrika sa Laguna sang Hanes, kumpanya nga nagamanupaktura sang panapton.

Sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan, mas madamo nga babaye sangsa lalaki ang nawad-an sang trabaho kag o nagpili nga magpabilin sa balay para asikasuhon ang ila nga mga pamilya. Sa isa ka pagtuon gamit ang datos sa US kag India si-

ning Marso 2021, halos doble ang porsyento sang napahalin nga kababainhan nga mamumugon kumparar sa porsyento sang kalalakihan nga mamumugon sa idalom sang pandemya. Sa pangkabilugan, uyat sang kababainhan ang 39% sang pangkabilutanon nga empleyo, pero 54% sang mga nawad-an sang trabaho mga babaye. Ini bangud kadam-an sa ila nagatrabaho sa mga sektor nga pinakaapektado sang pandemya. Amo man, madamo sa ila ang napwersa nga magtungod sang mas madamo nga trabaho pangbalay kag mag-abaga sa pagtudlo sa ila nga mga anak dulot sang pagsira sang mga eskwelahan.

Mas malala ang datos sa Pilipinas kon sa diin madamo sa kababainhan ang daan na nga wala ginaisip sa datos sang pwera sang kusog pangabudlay. Sa *labor force survey* sang Oktubre 2020, 45% lang sang kababainhan ang gin-isip, kumparar sa 72.3% sang kalalakihan.

Sa isa ka pagtuon nga ginhimo sa sektor sang *e-commerce* sa Asia, nausisaan nga mas madamo nga kababainhan nga Pilipino ang nadulaan sang trabaho kumparar sa mga kapareho nila sa iban nga pungsod. Bumagsak ang numero sang mga babaye nga nagauyat sang mas mataas nga pwesto sang nagligad nga tuig kumparar sa 2018. Indi amo sini kadamamo sa nadulaan sang pusisyon sa Thailand, Hongkong kag Vietnam nga wala nagpatuman sang pareho ka istrikto nga mga *lockdown*.

99%

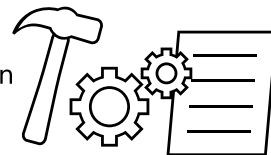
o 14.5 milyon

nga estudyante ang "pasado" sa *blended learning*, suno sa report sang Department of Education. Indi ini mapatihan, suno sa mga senador.

Ginkuhaan: Senate Hearing, Marso 3, 2021

↑ ₱100

panawagan sang mga mamumugon nga **dugang sa inadlaw nga sweldo** sa atubang sang pagtimbuok sang presyo sang mga balaklon subong nga pandemya.

↓ ₱700 milyon

ang **nagakadula nga kita** sang mga mamumugon kada adlaw sa mga lugar nga napaidalom gihapon sa *general community quarantine*.

Ginkuhaan: Department of Labor and Employment, Marso 2021

2,800

kaso sang **rasista nga atake** kag diskriminasyon sa US batuk sa mga **Asian American** halin nga manghalit ang pandemya nga Covid-19, **8 beses nga mas madamo** kumparar sa 2019.

Ginkuhaan: Stop AAPI Hate

Masobra 60

raliyista na ang napatay sa pagpangluthang sang militar kag pulis sa Myanmar halin **Pebrero 26** sa masobra isa ka bulan nga **adlaw-adlaw nga protesta batuk sa hunta militar**.

₱500 BILYON KAG ₱921 MILYON

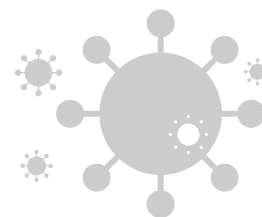
balor sang mga kontrata sa mga **kumpanyang Chinese** nga ginbasura sang mga upisyal sang gubyerno sang Enero-Pebrero.

Nadalahig diri ang mga kumpanya nga katuwang sang China sa pagtukod sang mga ilegal nga istruktura sa West Philippine Sea.

B.1.351

baryant sang Covid-19 nga una nga nakita sa South Africa.

Ginreport nga may **6 na nga Pilipino ang nalatnan** sang baryant nga ini sang Marso 2.

PROCLAMATION 1107

nagareklasipika sa tatlo ka **special non-working holidays**

(mga espesyal nga adlaw nga wala sang trabaho pero may sweldo pakadto sa "**special working holidays**" para sa tuig 2021.

- Nobyembre 2
- Disyembre 24
- Disyembre 31

Binilyon nga kita sang mga *telco* sa tunga sang pandemya kag mahinay nga serbisyo

Binilyon ang kita sang duha ka kumpanya sa telekomunikasyon (*telco*) dulot sang *lockdown* nga nagpwersa sa mayorya sang populasyon nga magsalig sa mahina, mahinay kag utod-utod nga serbisyo sini. Pinakadaku ang gintaas sa numero sang mga *subscriber* o nagkuha sang serbisyo nga *home broadband* bangud rekisito ini sa mga areglo nga work-from-home kag *online class*. Suno sa isa ka senador, indi pareho sa sukot sa kuryente nga pwede nga indi gilayon bayaran, pirme tingub ang sukot sang duha ka kumpanya. Sa iskema nga “pre-paid”, nagabayad anay ang mga konsyumer antes magamit ang serbisyo sang mga *telco*.

Sa halambalanon sang rebenyu, nagkita ang PLDT (kon sa diin napaidalom ang Smart) nga suno sa hepe sa operasyon sini nga si Manuel Pangilinan nag-agi sa “masanag” nga tuig sang 2020. Ginsiling ni Pangilinan nga pinakamataas sa kasaysayan sang kumpanya ang ₱171.5 bilyon nga rebenyu nga natipon sang 2020. Nagtaas man sang 9% ang neto nga kita sang kumpanya pakadto ₱124.5 bilyon dulot sang 18% nga paglapad sang serbisyo nga *broadband* sini. May ara ini subong nga 73 milyon nga *subscriber*.

Sa kaso sang Globe Telecommunications, naggamay sang 2% ang rebenyu kag 13% neto nga kita sang 2020. Bisan pa man, nagkita pa gihapon ini sang ₱19.5 bilyon dulot

sang pagtaas sa serbisyo nga *home broadband* sang 23%. May ara ini nga 76.6 milyon *subscriber* sa subong.

Ginahambal nga nagdasig na ang serbisyo nga *internet* sa pungsod kumparar sang nagligad nga tuig. Halin sa pwesto nga 111 sang 2019, ika-86 na sa 140 pungsod ang Pilipinas sa listahan sang kadasig sang *mobile internet*. Bisan pa, lampas lang sa katunga ang kadasig sini (25.77 megabytes per second o mbps) kumparar sa pangkalibutanon nga abereyds (46.74 mbps). Wala man sang gin-uswag sa kadasig sang *fixed internet* nga nakalansang sa 32.73 mbps kumparar sa 98.96 mbps nga pangkalibutanon nga abereyds. Sang nagligad nga

tuig, tuman kadamo ang nagreklamo angut sa nagautod-utod nga mga pulong kag klase nga nagakinahanglan sang madasig kag istable nga signal. Nagaagi ang serbisyo nga *mobile internet* sa mga *cellsite* samtang ang *fixed internet* nagaagi sa fiber, cable o DSL.

Tuman ka limitado gihapon ang sakup sang serbisyo nga *internet*. Sa subong, may ara lang 20,000 cell tower nga nagaserbi sa masobra 113 milyon nga gintingub nga numero sang mga *subscriber* sa pungsod. Buot hambalon, nagaserbi ang isa ka *cell tower* sa 4,000 balay o pamilya. Suno sa mga eksperto sa industriya, dapat 200-300 pamilya o 1,000 *subscriber* lang ang ginaserbisuhan sang kada *cell tower*. Magakinahanglan sang dugang nga 50,000 *cell tower* ang pungsod para makalagas sa kadasig kag estabilidad sang *internet* sang Vietnam.

Sa pagpamati kaangut diri sa Senado sang Marso 4, ara sa 3.6 milyon lang sa masobra 22 milyon nga estudyante sa pangpubliko nga eskwelahan ang may akses sa *internet*. AB

Imperyalista nga pamulitika ni Biden sa Middle East

NAG-ANI SANG MALAPAD nga kundenasyon ang imperyalista nga maniobra ni US Pres. Joseph Biden sa Middle East sining ulihi nga semana sang Pebrero. Sa isa ka bahin, ginmandu niya sa pwersa militar sang US nga bombahon ang Syria sa ngalan sang “gera kontra-terorismo”. Sa pihak nga bahin, nagbalibad siya nga silutan ang prinsipeng sang Saudi Arabia pagkatapos isapubliko ang report nga nag-ulamid ini sa brutal nga pagpatay sa isa ka mamahayag.

Ang pagbomba sa Syria sang Pebrero 26 ang una nga aksyong militar nga direkta nga ginmandu ni Biden. Ginhimo ini sa dulunan sang Syria kag Iraq. Nagresulta ini sa pagkamatay sang indi magnubo sa 17 indibidwal, nga suno sa Pentagon, mga milisya nga Iraqi nga mga myembro kuno sang mga terorista nga organisasyon.

Ginbilang sang Syria nga pagtamपाल sa soberanya kag teritoryal nga

integridad sini ang pagpamomba. Baliskad ini sa promisa ni Biden nga pagtatapusan ang gera nga dinekada na nga ginalunsar sang US sa rehiyon. Sa subong, iligal nga ginaokupar sang mga tropang US kag kadampig nila nga mga milisya ang naaminhan-nasidlangan nga bahin sang pungsod. Makita diri ang Delta Crescent Energy, kumpanyang US nga nagamina sang langis kag iligal nga ginasalod sang Syrian Democratic Forces sang 2020.

Sa pihak nga bahin, wala sang ginpapanaog nga sangksyon si Biden sa prinsipeng sang Saudi Arabia nga si Mohammed bin Salman nga nagmandu sa pagdukot, pagtortur kag brutal nga pagpatay sa mamahayag nga si Jamal Khashoggi sang 2018. Kilala si Khashoggi bilang masupog nga kritiko sang prinsipeng. Regular siya nga nagasulat bahin sa *crackdown* sang Saudi batuk sa mga aktibista kag brutal nga gera sini batuk sa Yemen.

Ang Saudi Arabia ang isa sa pinakamalapit nga alyado sang US sa Middle East. Ini ang may pinakadaku nga reserba nga langis sa bilog nga kalibutan, kag nagabakal ang US sang nagalab-ot sa 10 milyong bariles nga langis kada adlaw. AB

Industriya sang papel, ara sa bibi sang pagbagsak

Lakip sa mga empresa nga naputo kag nagsira sa tunga sang pandemya ang solo nga kumpanya nga nagamanupaktura sang newsprint (papel nga ginagamit sa pag-imprinta sang dyaryo) sa Pilipinas. Sa pagpamati sang Tariff Commission sang Pebrero 16, pormal nga ginreport sang Trust International Paper Corp. (TIPCO) ang temporaryo nga pagsira sang planta sini sa Mabalacat, Pampanga sang Hunyo 2020. Nadulaan sang trabaho ang tanan nga mamumugon sini. Bisan nagalaum, malabo na nga makabangon ang kumpanya.

Pangunahon nga ginatumod nga kabangdanan sang pagkaputo sang TIPCO ang pagbaha sang imported nga papel kag kawad-on sang naga-kaigo nga suporta para sa lokal nga mga prodyuser. Pareho sang iban pang lokal nga kumpanya, daku ang pyerde sang kumpanya bangud daku sang ginagasto sini sa produksyon kag indi sini masarangan magdungan sa mga barato nga produkto sang dumuluong nga mga kumpanya. Indi nasarangan sang kita sang kumpanya ang gastos para magpa-uswag sang makinarya. Nagbagsak ang baligya kag kita sini pagkatapos kuhaon sang gubyerno ang taripa sa gin-import nga papel.

Sa konserbatibo nga tantya sang Tariff Commission, kinahanglan nga butangan ang imported nga mga produkto nga papel sang taripa nga indi magnubo sa ₱2,470 kada metriko-tonelada (MT) para masalbar ang lokal nga mga kumpanya. Pero ₱980 kada MT lang ang ginpatuman sang Department of Trade and Industry sang 2015. Ginpanubo pa ini sang rehimeng Duterte pakadto sa ₱800 sang 2016 kag ₱640 sang 2017.

Madamo na nga mga lokal nga prodyuser sang papel ang nagsira sa nakalipas nga duha ka dekada. Sa subong, 23 na lang ang nabilin nga kumpanya sang nagamanupaktura sang papel sa pungsod, halin 43 sang 2001 kag 27 sang 2010. Kadam-an (21) sa nabilin nga mga

planta ara sa Luzon. Lakip sa mga produkto sang mga ini ang papel nga pang-imprenta kag pangsulat, tisyu, karton, *paper bag*, kag *brown packaging paper* nga pangunahon himo sa imported nga *virgin pulp* (produkto halin sa kahoy nga ginagamit nga nagapanguna nga sangkap sa paghimo sang *high-grade* o de-kalidad nga papel) kag *waterpaper* (gamit nga papel).

Nagbagsak halin ₱26 bilyon sang 2019 pakadto ₱21 bilyon sang 2020 ang kabilugan nga balor sang naprodyus nga papel sa pungsod. Sa pihak nga bahin, naglab-ot man sa ₱71.2 bilyon ang kabilugan nga ginimport sang pungsod sang 2019, halos pito ka beses nga mas mataas sa ₱10.4 bilyon nga nalista sang 2005.

Daku nga limitasyon sa lokal nga mga prodyuser ang kawad-on sang teknolohiya para magmanupaktura sang *virgin pulp*. Nag-umpisa ang todo-todo nga pag-import sang *virgin pulp* sang pungsod sang 2010 pa sang magsira ang Paper Industries

Corporation of the Philippines (PICOP) sa Surigao del Sur. Ang PICOP ang solo nga lokal nga kumpanya nga may ikasarang magprod-yus sa amo nga produkto.

Bilang alternatiba, nagagamit ang mga lokal nga mga kumpanya sang *wastepaper* sa produksyon. May ara nga ginatantya nga 80 planta nga may ikasarang nga magkumbert sang *wastepaper*. Bisan pa man, ginreport sang Food Agriculture Organization sang 2014 nga indi bastante ang teknolohiya nga ini para sabton ang internal nga demand sa pungsod. Ginaimport man ang bahin (10%) sang *wastepaper* nga ginagamit sang mga lokal nga prodyuser. Bangud atrasado ang teknolohiya sa mga planta nga ini, relatibo nga mas manubo ang kalidad sang papel nga naprodyus sang Pilipinas kumparar sa ginaimport sa iban nga pungsod. Bangud sini, nagakapyerdi sa kumpetisyon ang papel sang mas daku nga mga kumpanyang dumuluong nga nakaprodyus sang mas madamo kag mas barato.

May apat man nga gamay nga planta ang Pilipinas nga nagaprodyus sang *abaca pulp* nga ginagamit sa paghimo sang kwarta, *tea bag* kag iban pang produkto nga papel. Bisan pa man, indi ini mapuslan sang pungsod bangud lunsay ginaeksport lang ang ila mga produkto. Ginatantya nga duha sa tatlo nga kabilugan nga naprodyus sang mga ini ginaeksport sa Europe. Pinakadaku sa mga ini ang Newtech Pulp sa Lanao del Norte, subsidyaryo sang multinasyunal nga kumpanyang Glatfelter nga nakabase sa US. Isa sa mga kliyente sini ang Unilever, multinasyunal nga kumpanya nga nakabase sa Europe nga nagapanag-iyang sa Lipton Tea. AB

